

УДК: 339.9:504.064

УЧЕТ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ФАКТОРА В РЕГУЛИРОВАНИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Е. Э. Кузнецова

г. Гомель, Республика Беларусь

В работе утверждается, что для того, чтобы деятельность экономической системы не выходила за рамки экологических ограничений решающим фактором является ответственность субъектов внешнеэкономической деятельности, загрязняющих окружающую среду.

Актуальность исследования обусловлена тем, что в современных условиях хозяйствования детального изучения требует регулирование международных экономических отношений страны с учетом экологического фактора (прежде всего международной торговли). Это играет важную роль в реформировании и повышении эффективности использования современной системы хозяйствования страны, когда в условиях интернационализации коммерчески хозяйственной деятельности предприятий, возникает необходимость разработки действенного механизма регулирования международной торговли страны с учетом экологического фактора.

При исследовании экологического фактора в государственном регулировании экономических отношений были проанализированы научные результаты, изложенные в работах таких авторов, как Т. Авдеева [1], А. Бохан [2], В. Голян [22], В. Грищенко [3-9], І. Грищенко [3, 5, 6, 10-14], О. Древаль [3, 5], С. Дорогунцов [15], В. Дубель [16], Л. Жарова [25], А. Тендюк [21], Н. Малиш [17], В. Сабадаш [18, 19], А. Федорищева [15], М. Хвесик, [22], Є. Хлобистов [20, 23, 24, 25]. Вместе с тем, мы считаем, что с научно-практической точки зрения недостаточно исследованной остается проблема оптимального взаимодействия системы управления международными экономическими отношениями и эколого-экономическим потенциалом страны, требует новых подходов к разработке стратегии экологизации международных экономических отношений.

Проведенный анализ показал, что современной экономической системе необходимо стараться достичь состояния, при котором влияние любой экономической деятельности не превышает экологических ограничений. "Экологические эффекты" внешнеэкономической деятельности могут носить локальный, региональный, национальный или глобальный характер.

Основными направлениями проявления экологического фактора в международных экономических отношениях являются: 1) трансграничный перенос загрязняющих веществ, 2) совместное использование природных ресурсов, их загрязнение и истощение; 3) международная торговля, которая сегодня является одним из основных каналов распространения экологической опасности.

Для того, чтобы деятельность экономической системы не выходила за рамки экологических ограничений решающим фактором является ответственность субъектов внешнеэкономической деятельности, загрязняющих окружающую среду. Исторически сложилось, что главную роль в подобном эколого-экономическом регулировании внешнеэкономической деятельности должно играть национальное правительство.

Можно предположить, что существует два пути, которые в будущем приведут к трансформации существующей основы регулирования международной торговли как одного из основных элементов устойчивого развития.

Первый путь. Дальнейшее движение к экономической интеграции приведет к применению более жестких торговых барьеров, что в свою очередь должно привести к совершенствованию эколого-экономического регулирования внешнеэкономической деятельности. Если же основа регулирования международной торговли останется без изменений, то это приведет к повышению сопротивления экономической системы против ужесточения национальной экологической политики посредством давления международной конкуренции.

Второй путь. Скорее всего, в будущем возрастет контроль за природоохранными затратами. Однако как только экономическая система перейдет к более эффективному использованию синергизма в экономических и экологических процессах необходимость такого контроля устареет, так как природоохранные расходы станут практически неотделимы от экономической системы. Но на стадии трансформации значение контроля за природоохранными расходами, как составляющей издержек производства в значительной степени будет расти.

Механизм государственного регулирования международных экономических отношений страны должен базироваться на следующих принципах:

- 1) суверенитета страны в осуществлении внешнеэкономической деятельности;
- 2) свободы внешнеэкономического предпринимательства;
- 3) юридического равенства и недопустимости дискриминации;
- 4) защиты всех субъектов и объектов внешнеэкономической деятельности;
- 5) эквивалентности обмена.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авдеева, Т. Киотский протокол: за и против / Т. Авдеева // Международная экономика и международные отношения. – 2004. – №11. – С. 99–105.
2. Бохан А.В. Міжнародна екологічна безпека: сучасні виміри та принципи реалізації [Електронний ресурс] / А. В. Бохан // Ефективна економіка. – 2009. – №3. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=42>
3. Грищенко, В. Ф. Аналіз впливу використання експортно-імпортного потенціалу на еколого-економічну безпеку регіону / В.Ф.Грищенко, О.Ю.Древаль, І.В.Грищенко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 4. – С.142–148.
4. Грищенко, В. Ф. Екологічний фактор у регулюванні міжнародних економічних відносин / В.Ф.Грищенко // Вісник сумського державного університету. Серія Економіка. – 2005. – №10(82). – С.102–110.
5. Грищенко, В. Ф. Організаційно-економічні основи управління експортно-імпортним потенціалом регіону з урахуванням вимог екологічної безпеки / В.Ф.Грищенко, О.Ю.Древаль, І.В.Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – Київ, 2012. – №7(133). – С. 132–143.
6. Грищенко, В. Ф. Урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні експортно-імпортними операціями / В.Ф. Грищенко, І.В. Грищенко // Сучасний менеджмент і економічний розвиток [Текст] : реферативний збірник матеріалів постійно діючої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1 вересня 2001 р. - 29 лютого 2012 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2012. — С. 7.
7. Грищенко, В. Ф. Учет влияния экологического фактора на объемы внешнеторговых операций [Текст] / В.Ф. Грищенко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2008. — №2, Т.1. — С. 111-121. Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/1168/1/E6DA34A5d01.pdf>
8. Грищенко, В. Ф. Экологизация международных отношений в условиях глобализации / В. Ф. Грищенко // Вестник Сумского государственного университета. – 2005. – №2(74). – С. 36–43.
9. Грищенко, В. Ф. Экологизация международных отношений как фактор формирования экономического потенциала территории. // Вестник Сумского государственного университета. – 2004. – №9(68). – С.170–174.
10. Грищенко, І. В. Анализ зависимости валового регионального продукта от степени использования экспортно-импортного потенциала с позиции обеспечения эколого-экономической безопасности региона / І.В.Грищенко // Молодой учёный, № 6, 2013, с. 299-303
11. Грищенко, І. В. Еколого-економічні загрози та небезпеки в Україні: проблеми ідентифікації та протидії / І.В.Грищенко // Економіка та держава. – 2012. – №3. – С. 47–51.
12. Грищенко, І. В. Науково-методичний підхід до оптимізації обсягів зовнішньої торгівлі в системі забезпечення еколого-економічної безпеки регіону / І.В.Грищенко // Інвестиції: практика та досвід, №6, 2013, с.70–76.
13. Грищенко, І. В. Оптимізація обсягів зовнішньої торгівлі в системі забезпечення еколого-економічної безпеки регіону / І.В.Грищенко // Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті проф. Балацького О.Ф. «Економічні проблеми сталого розвитку», 24 - 26 квітня 2013 р., м. Суми. – Суми: СумДУ, 2013. – Т.2 – С. 47–49.
14. Грищенко, І. В. Управління експортно-імпортним потенціалом регіону з урахуванням вимог екологічної безпеки як фактор гарантування сталого розвитку / І.В.Грищенко // Інвестиції практика та досвід. - 2012. -№1. - С. 71-74.

15. Дорогунцов С. Державне регулювання техногенно-екологічної безпеки в регіонах України / С. Дорогунцов, А. Федорищева // Економіка України. – 2002. – №4. – С. 70–77.
16. Дубель В. М. Теоретичні основи проблеми еколого-економічної безпеки / В. М. Дубель // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. – 2010. – Часть 1. – С. 223–226.
17. Малиш Н.А. Екологічна політика: конфліктність, стратегія, тактика [Електронний ресурс] / Н.А. Малиш // Державне управління: теорія і практика. – 2009. – №2 (10). – С. 1 – 9. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2009_2/doc_pdf/Malysh.pdf
18. Сабадаш В. В. Енергетично-ресурсна безпека України: загрози виникнення еколого-економічних конфліктів / В. В. Сабадаш // Вісник СумДУ. – 2009. – №2. – С. 70–77.
19. Сабадаш В. В. Соціально-економічні виміри екологічного конфлікту / В. В. Сабадаш // Механізм регулювання економіки. – 2006. – №2. – С. 190–201.
20. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: [навчальний посібник] / Н.В. Караєва, Р.В. Корпан, Т.А.Коцко, І.В. Недін, Є.В. Хлобистов, І.П. Частоколенко [за заг. ред. І.В. Недіна]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 384 с.
21. Тендюк А. О. Фінансово-економічний інструментарій забезпечення екологічної безпеки в регіоні [Електронний ресурс] / А. О. Тендюк // Економічні науки. Серія «Регіональна економіка». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – 2008. – Випуск 5 (17). – Ч. 4. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/En/RE/2008_5_4/zbirnuk_RE_4_108.pdf
22. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: Монографія / М. А. Хвесик, В. А. Голян. – К.: Кондор, 2007. – 480 с. Цимбалюк Л. І. Міжнародні та внутрішньополітичні аспекти екологічної безпеки України як складник національної безпеки держави / Л. І. Цимбалюк // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – №6. – С. 29–36.
23. Хлобистов Є. В. Екологічна безпека трансформаційної економіки [Текст] / Є. В. Хлобистов; РВПС України НАН України [відп. ред. Дорогунцов С. І.]. – К.: Агентство «Чорнобильінтерінформ», 2004. – 336 с.
24. Хлобистов Є. В. Проблеми забезпечення екологічної безпеки в умовах трансформації економіки України: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спец. 08.08.01 економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / Є. В. Хлобистов. – К.: РВПС України НАН України. – 2005. – 34 с.
25. Хлобистов Є. В. Суспільні конфлікти у сфері екологічної (природно-техногенної) безпеки / Є. В. Хлобистов, Л. В. Жарова [Текст] // Механізм регулювання економіки. – 2011. – №1. – С. 16 – 23.

Матеріали надійшли 9 січня 2016 р.

Кузнецова Е. Э. Учет экологического фактора в регулировании международных экономических отношений / Е. Э. Кузнецова // Сучасний менеджмент і економічний розвиток : матеріали постійно діючої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1 вересня 2015 р. - 31 серпня 2016 р. – Суми : СумДУ, 2016.